

Årets udgravninger 2023

ArkVest har i 2023 foretaget

- 11 forundersøgelser finansieret af ArkVest selv
- 20 forundersøgelser finansieret af bygherre
- 11 egentlige udgravninger

I år har det været vanskeligere at angive det eksakte antal lokaliteter, hvor vi har foretaget undersøgelser, fordi de mange små prøvegravninger forud for mastefundamenter ikke er optalt enkeltvist. Som nævnt i indledningen er Energinet i gang med at udbygge elnettet og forbinde den danske elproduktion med det tyske elnet, hvorfor de fra 2023 udbygger energinettet mellem Endrup og Idomlund. I den forbindelse skal ArkVest forundersøge

ARV 653. Raabjerg mose. Dronefoto forundersøgelse forud for etablering af højspændingsmast.

forud for opførelsen af transformatorstationer, højspændingsmaster og nedgravning af kabler. Efter aftale med Sydvestjyske Museer (fra 2024 Museum Vest) strækker vores arbejde sig fra Omme i Esbjerg Kommune tværs gennem Varde Kommune til Sandbæk Plantage i den nordlige ende af Ringkøbing-Skjern Kommune. Projektet udgør omtrent 200 master til luftledninger og cirka 12,5 km med jordkabler. Projektet var egentlig planlagt til opstart i april måned 2023, men blev udsat. Arkæologerne kom så småt i gang i juni måned, men først for alvor i august. Vi har på nuværende tidspunkt forundersøgt 80 mastefundamenter. På forundersøgelsen af masterne er der generelt fundet meget få fortidsminder, men indtil videre har det resulteret i tre mindre udgravninger, se ARV 653 s. 170 Raabjerg Mose, ARV 654 Raabjerg s. 176 og Ulvemose ARV 670 s. 184. Forundersøgelse af kabelstrækningerne har budt på flere interessante lokaliteter. Et langt stykke af det planlagte kabelstræk, skal føres gennem den allerede kendte lokalitet Skonager, se ARV 661 s. 176-177. Skonager er udpeget som kulturarvsareal, og ved forundersøgelsen kunne der konstateres bebyggelse fra bronzealder, førromersk jernalder, germansk jernalder samt vikingetid. Derudover er der fundet enkelte grave, vejforløb samt værksteds- og aktivitetsområder. Udgravningen af arealet forventes at fortsætte i 2024. Vi har derudover haft mulighed for at forundersøge i Sydvestjyske Museers ansvarsområde, og har ved Omme, se ARV 648 s. 176, forundersøgt et område, der bød på intense bebyggelsesspor fra germansk jernalder, vikingetid og ældre middelalder. Forundersøgelserne her er endnu ikke færdige, og de egentlige udgravninger, som projektet har afledt, vil strække sig langt ind i næste år. Udgravningsledere på forundersøgelserne af Endrup-Idomlund-forbindelsen (ARV 338) er Sara Hjøllund Sørensen og Michelle Wølch Staffe.

Herunder følger en kort beskrivelse af alle de undersøgelser, ArkVests arkæologer har gennemført i 2023. Kortet på s. 185. giver et overblik over, hvor de ligger. Ved hver udgravning er undersøgelsens ARV-nummer angivet

- journalnummeret, som vi bruger til at styre alt vedrørende sagen: budgetter, fotos, oldsager, beretning m.m. Desuden er FF-stednummer og lokalitetsnummer angivet. Dette er en lille ekstra service til den interesserede læser, som ved hjælp af hjemmesiden Fund og Fortidsminder selv kan søge sig frem til fundet eller fortidsmindets nøjagtige placering i landskabet: www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder.

Udgravningerne er listet i kronologisk rækkefølge med de ældste først: Stenalder (12.500-1.700 f.v.t.), bronzealder (1.700-500 f.v.t.), jernalder (500 f.v.t.-700 e.v.t.), vikingetid (700-1.050), samt middelalder og nyere tid efter 1.050. Der skal rettes en varm tak til de mange samarbejdsvillige planlæggere, bygherrer og lodsejere, som har gjort vores arbejde med at sikre fortiden for eftertiden mulig i 2023.

Stenalder

Raabjerg Mose

ARV 653, FF 190518-158

I forbindelse med forundersøgelse forud for opstilling af en højspændingsmast, blev der fundet et mindre aktivitetsområde på kanten af Raabjerg Mose. Grundet feltets ringe størrelse, 225 m², kunne der desværre ikke erkendes egentlige konstruktioner, men sporene skal formodentlig tilskrives stenalder. Udgravningen er bygherrebetalt.

Udgravningsleder: Michelle Wølch Staffe.

Bronzealder

Rindumgaard Midt, 2. Etape

ARV 599, FF 180409-125

Udgravning af et mindre felt på 926 m² i forbindelse med udvidelse af eksisterende villakvarter. Ved afrømning forekom bebyggelsesspor fra bronzealderen i form af to

langhuse med rundede gavle, samt 27 kogestengruber af varierende størrelser. Der fandtes enkelte knusesten samt fragmenter af keramik, der typologisk kunne dateres til bronzealder/førromersk jernalder. Udgravningens resultater stemmer fint overens med områdets øvrige udgravninger. Undersøgelsen er bygherrebetalt. Udgravningsleder: Michelle Wølch Staffe.

Holstebrovej 92A, Skjern

ARV 613, FF 180105-252 og 180105-253

Forundersøgelse af et areal på ca. 6.979 m² forud for etablering af jordvarmeanlæg lidt uden for Skjern. Under forundersøgelsen fremkom bebyggelsesspor fra bronzealderen i form af tre hustomter, hvoraf den ene formentlig har haft to faser. Forundersøgelse betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Sara Hjøllund Sørensen

ARV 613. Holstebrovej, Skjern. Dronefoto af området med de tre hustomter. Her illustreret af Attilio Dona.

Byvejen 4, Ølstrup, parcelhus

ARV 663, FF 180417-178

Besigtigelse af afgravet felt til parcelhus i Ølstrup, hvor resterne af tre kogestensgruber fra bronze- eller jernalder var synlige i fladen. De blev dokumenteret på stedet og feltet herpå frigivet til byggeriet. Besigtigelsen er betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Karen B. Fisker.

Jernalder og vikingetid

Rådhusgrunden, Nr. Nebel

ARV 424, FF 190709-32

Udgravning forud for etablering af byggegrunde. Undersøgelsen blev påbegyndt i oktober 2022 og afsluttet i januar 2023. Det fulde undersøgelsesområde

Rådhusgrunden, Nr. Nebel. En kold januardag. I undergrunden anes de mange stolpehuller, som knyttes til bebyggelsen fra germansk jernalder (375-700 e.v.t.).

udgør omtrent en hektar og den primære bebyggelse på lokaliteten er fra germansk jernalder (375-700 e.v.t.). Der er i alt udgravet syv hovedhuse og adskillige tilhørende økonomibygninger. Der var desuden også et centralt vejforløb og enkelte brønde, hvoraf den ene indeholdt et trætrug, som blev præsenteret i Opdatering 2022. Den ældste aktivitet på stedet dateres til førromersk jernalder (500 f.v.t.-0) og udgøres af et enkelt hovedhus, store, keramikfyldte gruber og et system af grøfter. Udgravningen er betalt af bygherre. Udgravningsleder: Rachel Thy Facius.

Årre

ARV 439, FF (Administrativt punkt 190518-153) FF 190518-155, FF 190518-156.

Forundersøgelse og udgravning af tracé for 60 KV-ledning, foretaget af ArkVest i 2022 og 2023. Tracéet passerer den velkendte Årre tuegravplads, der har rummet

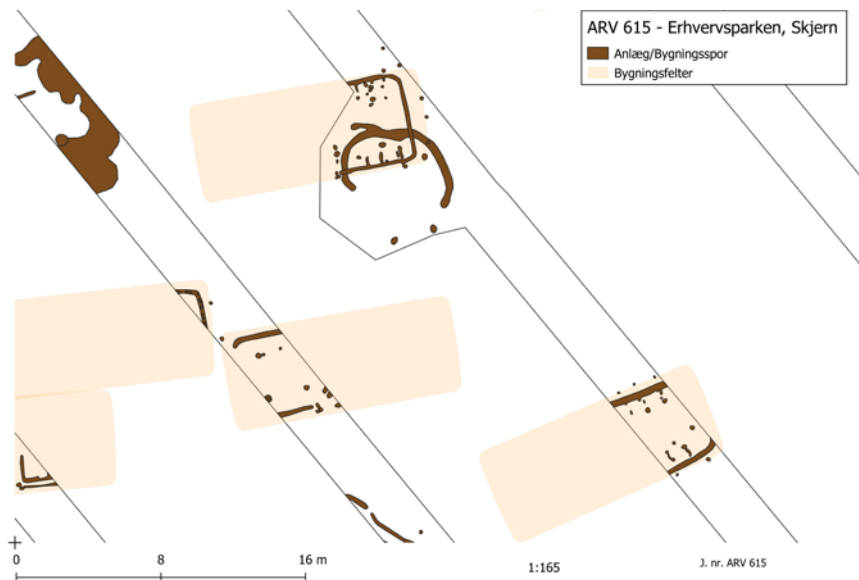
ARV 439, tuegravpladsen i Årre. Kabelgrøften skærer tværs igennem flere ringgrøfter. Trist syn fordi ringgrøfterne er så nedpløjede. Der er snart ikke mere tilbage af den kæmpestore gravplads.

omkring tusind brandgrave fra førromersk jernalder (500-0 f.v.t.), urnebegravelser eller brandpletter med brændte ben alle placeret i små lave høje, omgivet af ringgrøfter. Her fremkom da også som ventet spor af ringgrøfter. Det smalle tracé ramte ingen urner. På begge sider af tuegravpladsen fremkom spredte bopladsspor i form af stolpespor og gruber heriblandt enkelte kogestensgruber. Det var spændende at vende tilbage til tuegravpladsen i Årre, hvor der har været foretaget undersøgelser siden 1892. I 1953-54 gravede professor C.J. Becker videre, og vores grøft i 2023 rammer tværs igennem hans gamle udgravning. Det var muligt at relatere de ringgrøfter, vi fandt spor af i 2023, til Beckers udgravning fra 1950'erne. I dem alle blev der dengang fundet rester af urner eller brændte ben, som blev bragt til Nationalmuseet. Så selvom kabelgrøften havde ramt tuegravene centralt, ville vi næppe have fundet nogle intakte grave. Det er tydeligt, hvor nedslidt af pløjning pladsen er. Man kan frygte, at selve ringgrøfterne en dag også vil være helt forsvundet. Forundersøgelsen og udgravning betalt af bygherre. Udgravningsleder: Lene B. Frandsen.

Højsgård, Videbæk

ARV 547 etape 2, FF 180112-235

Forundersøgelse af et areal på ca. 12 ha forud for byggemodning i udkanten af Videbæk. I de afgravede søgegrøfter blev erkendt bebyggelsesspor, hjulspor, gruber, grøfter samt et gammelt sogneskel. Fra en hustomt med tre sæt tagbærende stolpehuller fremkom enkelte stykker af bearbejdet flint. I og omkring bygningen blev fundet et antal gruber indeholdende meget trækul. I en større grube blev fundet keramik, herunder flere randskår, som kan dateres til ældre førromersk jernalder. På de høje målebordsblade ses en vej, som stemmer fint overens med de fundne hjulspor. Det gamle sogneskel kan ligeledes ses på de gamle kort. Forundersøgelsen er betalt af Ringkøbing-Skjern Kommune. Udgravningsleder: Sara Hjøllund Sørensen

ARV 615. Erhvervsparken Skjern. Plantegning. Her ses karakteristiske hustomter fra ældre jernalder samt en halvmåneformet grøft, der er ældre end huset.

Erhvervsparken, Skjern

ARV 615, FF 180108-143

Første etape af forundersøgelse i Skjern ved Ferrodanvej og Arnborgvej. Der er i forundersøgelsen fundet mere end 20 huse fra førromersk jernalder, som har udgjort en lille bebyggelse med små gårde og gårdanlæg. Ikke alle gårde har været i brug på samme tid, men flere af dem har sandsynligvis været samtidige. Hegn, grøfter og gruber udgør også dele af bebyggelsen. En del af arealet er indstillet til udgravning. Forundersøgelsen er bygherrebetalt. Udgravningsleder: Line Lerke.

Videbæk, elkabel rundt om Videbæk

ARV 616, (FF 180107-216), ARV 619, (FF 180106-253), ARV 620, (FF 180106-254), ARV 621, (FF 180112-237), ARV 622, (FF 180110-72)

ArkVest har fra august til november fulgt nedlæggelsen af et nyt elkabel rundt om Videbæk, en strækning på

ARV 620. Videbæk. Flere rækker af åbentstående huller- et såkaldt hulbælte.

Ca. 20 km, hvor muldlaget blev afgravet i en bredde af 1,40 m. Det vigtigste fund på strækningen var uden tvivl et hulbælte ved Øster Herborgvej mellem Fiskbæk og Herborg (ARV 620). Et hulbælte er flere rækker af åbentstående huller, sandsynligvis en form for forsvarsværk, som angriberne eller deres heste kunne snuble i. Udover dette fandtes et vægforløb til et hus fra yngre bronzealder, en kogestensgrube samt få spredte udaterede stolper ved Skråvejen nordøst for Fiskbæk (ARV 620). Udover dette er er kendtes enkelte dyrkningsspor fra højryggede agre ca. 1000-ca. 1800 samt en udateret grube vest for Fiskbæk Plantage (ARV 622). Forundersøgelsen er betalt af Vestjyske Net 60 kV A/S. Udgravningsleder: Karen B. Fisker.

Hyldegårdsvej 3, Hjortkær

ARV 633, FF 190504-140

Forundersøgelse i forbindelse med etableringen af et jordvarmeanlæg. Der fremkom enkelte anlægsspor i form af en kogestensgrube fra bronze- eller jernalder, en

affaldsgrube med ildpåvirkede sten, trækulsstykker og enkelte skår, formentlig jernalder samt spor efter højryggede agre, en dyrkningsform der er i brug i Danmark fra cirka 1000 til cirka 1800. Anlægssporene blev undersøgt på stedet, og arealet kunne samme dag frigives til anlægsarbejdet. Forundersøgelse betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Karen B. Fisker.

Toftevej, Tim

ARV 635, FF 180413-83

Forundersøgelse af et areal på ca. 10.332 m² forud for byggemodning ved Toftevej i Tim førte til en udgravning af et område på ca. 631 m². På arealet blev fundet en hustomt, sandsynligvis fra overgangen mellem yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder. Hustomten er meget velbevaret. Den er bemærkelsesværdig ved at have væggrøft med udvendige stolper, hvilket normalt ses på huse fra førromersk jernalder, men samtidig er huset meget bredt – 6 m, hvilket er mere almindeligt for hustomter fra bronzealderen. I hustomten blev

ARV 635, Tim. Dronefoto af hustomten med karakteristika fra både bronzealder og ældre jernalder.

ARV 642, Løvsøgård. Sporene af et jernalderhus, som det så ud lige efter afgravning. En tør sommer bød på blæsevej, som hurtigt dækkede husene med sand igen.

fundet keramik, heriblandt et stykke med ornamentik, som umiddelbart dateres til ældre førromersk jernalder. Syd for huset blev fundet et område med ardspor. Forundersøgelse og udgravning betalt af Ringkøbing-Skjern Kommune. Udgravningsleder: Sara Hjöllund Sørensen.

Sr. Randsigvej, Orten – Varde Vandværk

ARV 637, FF 190713-315

Forundersøgelse af et areal på 22.073 m² forud for etablering af nyt vandværk vest for Orten nord for Varde. På området blev fundet en række af åbentstående huller (hulrække) hjulspor og en grøft. Desuden blev der fundet flere moderne nedgravninger, hvoraf en går på tværs af grøfterne og kan erkendes i 10 af de 12 grøfter. Ældste spor af aktivitet på stykket er formentlig hulrækken, som dateres til førromersk jernalder (ca. 500-0 f.v.t.). Dateringen af hjulspor og grøft er ukendt. Forundersøgelse betalt af DIN Forsyning Vand. Udgravningsleder: Sara Hjöllund Sørensen.

Borre, Østparken 137, Oksbøl

ARV 639, FF 190714-288

I forbindelse med etablering af sø og reolpløjning forud for skovrejsning foretog ArkVest en mindre forundersøgelse. I selve sø-arealet fandtes spor af en hulvej. Mod syd i det udpegede naturskovaareal blev truffet spor af noget, der kan tolkes som smudslag fra jernhåndtering. Der fandtes flere slaggefragmenter og trækulsblandet sandet fyld. Der er sandsynligvis tale om rester af en smedje. Forundersøgelse betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Jens G. Lauridsen.

Løvsøgård, Rindum

ARV 642, FF 180409-126

Udgravning forud for etablering af en privat sø. Der er i alt undersøgt 3000 m². Her fandtes bebyggelsestyper, hvoraf hovedparten kan dateres til førromersk jernalder. Der er i alt udgravet tolv hovedhuse, hvoraf nogle formentlig kun har stået en generation eller to, mens andre er hurtigt ombygget på den samme byggegrund og dermed

formentlig har været i brug over flere generationer. Fra forundersøgelsen vides det, at den førromerske bebyggelse strækker sig over et langt større areal end det udgravede område. Udover jernalderbebyggelsen er der på lokaliteten fundet to bygninger, som stilmæssigt dateres til middelalder (1050-1536 e.v.t.). Udgravningen er betalt af bygherre med tilskud fra Slots- og Kulturstyrelsen. Udgravningsleder: Rachel Thy Facius.

Omme, Esbjerg Kommune

ARV 648, FF190515-87

I forbindelse med forundersøgelse forud for ARV 338 kabelgrøft blev der erkendt et beboelsesområde, der bredt kan dateres til germansk jernalder. Bebyggelsessporene er i visse områder meget intense. Der sås desuden flere jernudvindingsovne. Udgravningsarbejdet er endnu ikke afsluttet. Undersøgelsen er bygherrebetalt. Udgravningsleder: Michelle Wølch Staffe.

Raabjerg, Årre

ARV 654, FF 190518-159

Udgravning af et 261 m² stort felt forud for etablering af elmast. Der blev fundet en hustomt fra førromersk jernalder. Huset var ca. 10 meter langt med enkelte båseskilerum bevaret i staldenden. Hustomten blev færdigundersøgt og arealet straks frigivet til byggeri. Undersøgelsen er betalt af Energinet. Udgravningsleder: Lene Nygaard Sørensen.

Rindumgård Midt, etape 3

ARV 657, FF 180409-128

Ved Holstebrovej i det nordligste Ringkøbing skal endnu et område bebygges med rækkehuse. ArkVest har tidligere udgravet arealerne både nord og syd for, hvor der er undersøgt omfattende bebyggelse spor fra bronzealder, førromersk jernalder og yngre romersk jernalder/ældre germansk jernalder. Ved forundersøgelsen i oktober 2023

fremkom omfattende bebyggelse spor fra germansk jernalder eller vikingetid. Dertil en løbegrav fra Anden Verdenskrig. Bebyggelsen må opfattes som den vestlige udkant af det omfattende Rindum Mølleby/Mejlby-bebyggelseskompleks med aktiviteter fra hele det 1. årtusinde e.Kr. Området blev indstillet til udgravning. Forundersøgelsen betalt af bygherre. Udgravningsleder: Esben S. Mauritsen.

Skonager

ARV 661, FF 190509-437

Forundersøgelsen i forbindelse med kabelprojektet Endrup-Idomlund har ledt til udgravning af 9.295 m² i Skonager. Udgravningsarealet strækker sig fra Skonagervej til Karlsgårde Søvej. Museet har flere gange gravet i området blandt andet i 1994, da der skulle etableres gasledning mellem Nybro og Egtved. Dengang blev der udgravet bebyggelse fra førromersk jernalder og germanertid. I 2023-2024 fjører vi mere til denne fortælling. Vi kan se frem til udgravning af en jernalderlokalitet med håndværksaktivitet i nedgravede værkstedshytter – grubehuse – og ovne til udvinding af myremalmsjern. Der gemmer sig også lidt bronzealder og sikkert også andre perioder, når først vi får rømmet mulden af hele arealet. Udgravningen er bygherrebetalt. Udgravningsleder: Line Lerke.

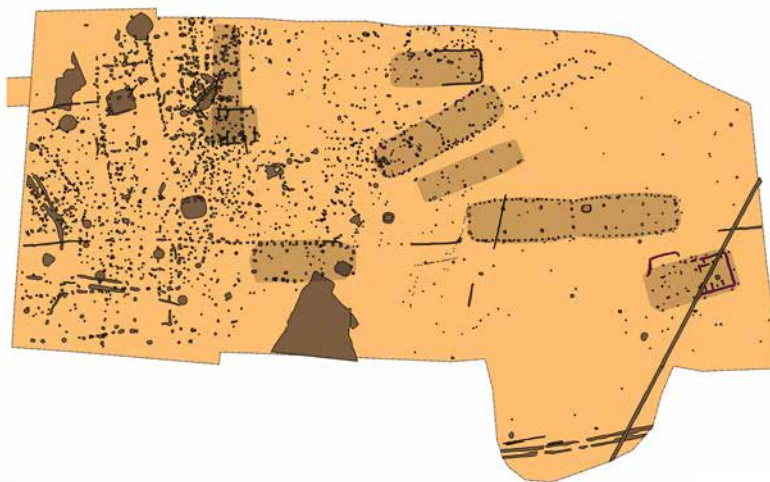
Middelalder og nyere tid

Karlsgårde-Varde Ø kabel

ARV 422, FF 190713-312

Forundersøgelse på foranledning af Netselskabet N1's kabellinje fra Karlsgårde til Varde. Tracéet løb på størstedelen af strækningen gennem gammel hede og over åbent land. Med tracéets bredde på knap 1,50 meter var undersøgelsesmulighederne begrænsede.

ARV 661, Skonager.
Plantegning under
udarbejdelse. Der
skal graves og tolkes
meget mere.

0 20 40 m

1:400

J. nr. ARV 661

ARV 661. Dronefoto af
udgravningsfeltet ved Skonager
set fra vest – husene kan
genkendes på oversigtsplanen.

Der fremkom dog enkelte fortidsminder, heriblandt en kogestensgrube på en skråning mod åen ved Skonager. Kogestensgruben var ledsaget af anlæg af bronzealderkarakter. Desuden blev der fundet diverse grøfter og hjulspor. Nord for Knoldeflodvej blev der fundet affald fra en gård, som optræder på lave målebordsblade med benævnelsen Pallesholm. Grønt glas, stentøjsrand, tegl og porcelæn er blandt fundene. Mod den vestlige ende ved Østre Omfartsvej brød tracéet gennem en pansergrav fra Anden Verdenskrig. Denne kan observeres på luftfoto fra 1954. Forundersøgelsen er betalt af bygherre. Udgravningsleder: Line Lerke.

Varde By, Slotsgade, Torvegade

ARV 503, FF 190712-166

Overvågning af gravning forud for nedlægning af ny kloak i Varde by. I østenden af Slotsgade fremkom rester af brokkelag og middelalderlige bebyggelsesspor. Særligt i området omkring Rådhusstræde var der mange anlægsspor i profilerne både i nord- og sydside af Slotsgade.

ARV 503. Torvegade i Varde, her fandtes en brønd lige midt i kloakgrøften.

Lagene fremkom omkring en meter under fortovs kantens overside. Ved anlægsarbejdets afslutning blev der gravet fra Slotsgade og op ad Torvegade, og mellem husnumrene 3 og 4 blev der fundet en brønd fra senmiddelalder/renæssance, cirka 1500-1700. Desværre er brønden helt uden kontekst, da alt omkring var ødelagt af tidligere gennemgravninger. Brønden stod under den gamle kloakledning og blev først synlig, da man fjernede denne. Brønden bestod af en såkaldt holk, det vil sige en udhulet stamme, som var omsat med lyngtørv. Udgravningen er betalt af Varde Kommune.

Udgravningsleder: Jens G. Lauridsen.

Kildegaard, Hover

ARV 617, FF180405-142

Udgravning på foranledning af en detektorfundet møntskat. På baggrund af fundet af 24 sølvmønter fra første halvdel af 1600-tallet blev en udgravning iværksat med håbet om at kunne lokalisere en nedlægningskontekst samt at sikre eventuelle flere mønter. Mønterne var

ARV 503. Kloakgravning i Slotsgade, Varde. Det kan være en kompliceret opgave at hitte rede i nye og gamle nedgravninger.

ARV 617. Et udvalg af sølv-mønterne fundet ved Hover mellem Hee og Spjald.

hovedsageligt præget under Christian 4. (1588-1648) og Hertug Frederik 3. af Slesvig- Holsten. Fundet indeholdt desuden en samtidig forfalskning. Det viste sig desværre ikke muligt at fastslå en nedgravningskontekst, men ved hjælp af systematisk afrømning og detektorsøgning fremkom yderligere 27 sølv mønter. Derudover kunne registreres bebyggelsesspor bredt dateret til bronzealder og jernalder. Udgravningen blev muliggjort efter bevilling fra Slots- og Kulturstyrelsen.

Udgravningsleder: Michelle Wølch Staffe.

Vittarp-Varde, tracé

ARV 638, FF 190713-315

I forbindelse med etablering af ny vandledning mellem Vittarp og Varde har ArkVest overvåget anlægsarbejdet. Indtil videre er fremkommet dele af en tysk pansergrav fra

Anden Verdenskrig og et enkelt vejspor, der ikke figurerer på de gamle kort og derfor sandsynligvis er ældre. Forundersøgelsen er betalt af bygherre. Udgravningsleder: Jens G. Lauridsen.

Ho Bugt Vej 57-59, Billum

ARV 629, FF 190701-127

Forundersøgelse og udgravning forud for etablering af jordvarmeanlæg. Der er i alt undersøgt knapt 4.000 m², og den primære bebyggelse på lokaliteten dateres til middelalder. Det formodes, at der har været beboelse på lokaliteten i flere generationer, da nye huse er genopført

ARV 629. Ho Bugt Vej. Sporene af de store stolper, som engang har båret vægge og tag i flere generationer af middelalderbygninger.

ARV 629. Ho Bugt Vej. Udgravning af en lille kælderkonstruktion tilhørende et middelalderhus. Kælderen har været delvist konstrueret med tørv, og den smalle grøft, som her ses i toppen af den firkantede kælder, er resterne af en trappe eller nedgang.

på samme byggegrund af adskillige omgange. Et nævneværdigt anlæg fra middelalderbebyggelsen er en kælderkonstruktion med en stensat trappeskakt, hvor selve kælderen delvist har været konstrueret med en væg af klægtørv og et gulv bestående af vendt græstørv.

Den ældste aktivitet på stedet udgøres af et enkelt hus fra førromersk jernalder og et mindre system af grøfter, som måske også skal tilskrives denne periode, mens den nyeste aktivitet er en løbegrav fra Anden Verdenskrig. Løbegraven var kendetegnet af sin zig-zag-form og i opfylden lå blandet metalaffald, herunder pigtråd, som formentlig stammer fra løbegravens funktionsperiode. Forundersøgelsen betalt af ArkVest. Udgravningen betalt af bygherre med tilskud fra Slots- og Kulturstyrelsen. Udgravningsleder: Rachel Thy Facius.

Dige mellem Årre og Avtrup ejerlav

ARV 634, FF 190504-181

ArkVest blev fra Slots- og Kulturstyrelsen bedt om at udføre et sonderende snit i et muligt dige, hvor der i dag ligger et læhegn, på grænsen mellem to ejerlav. ArkVest kunne ikke erkende et dige, der var ikke aftegninger efter grøft eller dige i undergrund eller profil. Udgravningsleder: Poul K. Jørgensen.

Vesterhavsvej 64, Vedersø

ARV 646, FF 180415-30

Forundersøgelse forud for etablering af jordvarmeanlæg. En stor del af området var forstyrret.

Der fremkom et enkelt stolpehul, en grøft formentlig fra middelalder/renæssance samt en moderne afvandingsgrøft. Forundersøgelse er betalt af ArkVest. Udgravningsledere: Poul K. Jørgensen og Andreas Jæger Manøe.

Børsmose strand, skeletfund

ARV 652, FF 190714-287

Den 22. august 2023 blev museet kontaktet fra flere sider, fordi der gik rygter om, at der var fundet menneskeknoget ved Børsmose Strand, og både politi og retsmedicinere var til stede. Det forlød dog også hurtigt, at der ikke var tale om et kriminelt forhold, og at knoglerne var gamle og nok mest var af arkæologisk interesse.

I starten kunne vi ikke svare på de mange spørgsmål. Selvom der måske var tale om et arkæologisk fund, bliver det lokale museum ikke adviseret i første omgang, hvis politi og retsmedicin er involveret. Her er det Retsarkæologisk gruppe fra Moesgaard Museum og Antropologisk Afdeling ved Syddansk Universitet, som bliver bedt om at komme. De første på Børsmose Strand, sammen med politi og retsmedicinere, var altså både arkæologer og knoglespecialister, så fundet var fra starten i de bedste hænder.

Arkæologi Vestjylland har efterfølgende fået tilsendt billeder af knoglerne og beretning fra findestedet. Liget lå nedgravet i klitten. Der var kun knogler bevaret. Skinneben og fødder lå på plads, mens resten formodentlig var eroderet væk. Vores første tanke var, at der måtte være tale om en strandvasker, som var drevet i land og hastigt begravet i klitten. Det var ikke usædvanligt, at der drev døde søfolk i land, som blev kulet ned i klitterne eller i de såkaldte dødemandsbjerge. Interessant er, at der er et stednavn på de gamle kort, Dødemandsdal, ikke langt fra findestedet.
Udgravningsleder: Lene B. Frandsen.

Kirkegaarde, Næsbjerg

ARV 655, FF 190509-438

Forundersøgelse og overvågning i forbindelse med ny kloak i Næsbjerg. Der er fremkommet et mindre område med bebyggelsesspor fra middelalder eller renæssance. At vi støder på bebyggelse på netop det sted, er ikke helt tilfældigt. Området er matrikel 1a, altså den ældste matrikel og præstegårdens jord og har stednavnet "Kirkegaarde". Der er fundet spor af fire bygninger i alt, to staklader og to større bygninger. Området er indstillet til udgravning. Forundersøgelsen er betalt af bygherre.
Udgravningsleder: Jens G. Lauridsen.

ARV 652. Retsmedicinere arbejder på Børsmose Strand. Foto Lars Krants, Moesgaard Museum.

ARV 609, Stoustrup. Rektangulære og firkantede grøfter med tørv. Uvis funktion.

Kloster

ARV 658, FF 180407-119

I Klosters vestlige udkant skulle Ringkøbing-Skjern Kommune etablere to regnvandsbassiner. ArkVest overvågede muldafrømningen. Ved afgravningen fandtes sporene af to formodede brønde. Der var tegl i brøndfylden, så de må henføres til nyere tid. På ældre kort ses et inddiget område. Der er velsagtens tale om en fenne, det vil sige et jordstykke omgivet af grøfter hørende til gården umiddelbart nord for. Der er ikke sammenfald mellem skelgrøften og fennen, så her kan det ikke være tale om samme dige/grøft, men måske en mindre forgænger. Forundersøgelsen er betalt af byherre. Udgravningsleder: Esben S. Mauritsen.

Fortidsminder ikke nærmere dateret

Stoustrup

ARV 609, FF 180601-127

Forundersøgelse af et område på ca. 13 hektar forud for opførelsen af en ny transformatorstation, samt tre mindre arealer, hvor der skulle laves underboringer. Den er en del af Energinets store masteprojekt Vestkyst-forbindelsen (ARV 338 Idomlund-Endrup). På området blev fundet nogle firkantede anlæg – både kvadratiske og mere af-lange rektangulære nedgravninger. I nedgravningerne er der tørv, i nogle af anlæggene er det tørveblokke. Funktionen og dateringen af disse anlæg er ukendt. I

området blev der desuden fundet hjulspor, grøfter, få stolpehuller og andre nedgravninger af ukendt funktion og datering. Hele området er efterfølgende blevet frigivet til bygherre. Forundersøgelsen er betalt af Energinet. Udgravningsleder: Sara Hjøllund Sørensen.

Timringvej 20, Barde

ARV 618, FF 180113-274

Forundersøgelse forud for etablering af jordvarme. Der fremkom en mulig kogestensgrube samt enkelte stolpehuller, som ikke kunne knyttes til specifikke

konstruktioner. Forundersøgelsen er betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Line Lerke.

Langdyssevej, Ølstrup

ARV 623, FF 180417-175

Forundersøgelse på et omtrent 1.579 m² stort areal forud for opførelse af et maskinhus ved Ølstrup. På stykket fremkom enkelte stolpehuller, som stod spredt i feltet, samt en grube. Stykket blev frigivet umiddelbart efter forundersøgelsens afslutning. Forundersøgelse betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Sara Hjøllund Sørensen.

ARV 670, Ulvemose. Ringgrøfter, med overliggende pløjespor.

Halby-Stauning tracé

ARV 649, FF 180109-49

I forbindelse med etableringen af en ny spildevandsledning mellem Sommerhusområdet ved Halby og Stauning By blev der efter aftale med bygherre foretaget en overvågning af gravearbejdet.

Der fremkom flere områder med hjulspor og hulveje, som det var forventet, og enkelte områder med bevarede spor efter dyrkning. Forundersøgelse betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Poul K. Jørgensen.

Skjernåvej 3, Lønborg

ARV 664, FF 180605-142

Nær Skjern Å, blot 300 m syd for Lønborg Kirke, skulle der i 2023 anlægges et jordvarmeanlæg. Trods sin nærhed til kirken, et middelalderligt voldsted, og den forsvundne herregård Kongensgård, blev der ikke fundet andet end en enkelt kogestensgrube og ardspor. Der blev ikke foretaget videre undersøgelse, og området blev frigivet til jordarbejdet. Forundersøgelse betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Esben S. Mauritsen.

Ulvmose

ARV 670, FF190505-142

I forbindelse med forundersøgelse forud for et mastefelt på den kommende opstilling af elmaster fra Idomlund til Endrup (ARV 338) mellem Næsbjerg og Roushøje fremkom et område med ringgrøfter tæt ved det tidligere moseområde Ulvemosen. Grøfterne overlapper hinanden, så det er samme anlæg, der er blevet gravet op og nyanlagt omtrent på samme plads. Der var kun pløjesor hen over ringgrøfterne og ikke i det omkringliggende område. På grund af indhold af trækul og tørv i fylden kan anlægget have udgjort indramning af en mile brugt til brænding af tørv til smedekul, som det kendes fra blandt andet Nørholm Hede. Datering afventer resultater af C-14-analyse. Undersøgelsen er bygherrebetalt. Udgravningsleder: Michelle Wølch Staffe.

Forundersøgelser uden spor af fortidsminder

Møllevej 36, Årre

ARV 636, FF 190504-180

Forundersøgelse i forbindelse med forsøg med nedgravning af biokul. Der fremkom ingen væsentlige fortidsminder. Forundersøgelsen er betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Lene B. Frandsen.

Ådraget, Spjald

ARV 645, FF 180401-277

Forud for udstykning af 13 byggegrunde ved Ådraget i Spjalds nordøstlige udkant, foretog ArkVest i oktober en forundersøgelse. Der fremkom ingen fortidsminder, og området blev frigivet til byggeri. Forundersøgelsen betalt af bygherre. Udgravningsleder: Esben S. Mauritsen.

Ovnbøl bæk, Mejls

ARV 647, FF 190805-172

Overvågning af udgravning af okkerbassin i den øvre ende af Ovnbøl Bæk. Der er tale om kanten af et moseområde, hvor der tidligere ved tørveskæring er fundet lerkar fra jernalderen. Der blev ikke fundet noget af interesse. Forundersøgelsen er betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Lene B. Frandsen.

Sønderhedevej 1, Årre

ARV 660, FF 190518-160

Forundersøgelse forud for etablering af jordvarmeanlæg. En del af området var forstyrret af en gammel gylletank. Der fremkom ingen spor af oldtid kun et par meget moderne forstyrrelser. Forundersøgelsen betalt af ArkVest. Udgravningsleder: Lene B. Frandsen.

